

بزه‌دیده و تاثیر آن در وقوع جرم

مؤلف: اکبر آریافرد

سرشناسه	:	آریافرد، اکبر، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	:	بزه‌دیده و تاثیر آن در وقوع جرم/مؤلف اکبر آریافرد
مشخصات نشر	:	تهران : گروه آموزشی مدرس: سنجش و دانش، ۱۳۹۶.
مشخصات فیزیکی	:	۱۹۰ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۸۲-۷۵-۰
تیراژ	:	۱۰۰ نسخه
قیمت	:	۳۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	:	فهرست شده
یادداشت	:	کتابنامه، ۱۸۷ ص.
موضوع	:	قربانیان جرم و جنایت -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع	:	Victims of crimes -- Legal status, law, etc. -- Iran
موضوع	:	قربانیان جرم و جنایت -- حمایت -- رهنمون و مقررات -- ایران
موضوع	:	Victims of crimes -- Protection -- Law and legislation -- Iran
موضوع	:	جرم‌شناسی -- ایالات متحده
موضوع	:	Criminology -- United States
موضوع	:	جرم‌شناسی -- ایران
موضوع	:	Criminology -- Iran
موضوع	:	حقوق تطبیقی
موضوع	:	Comparative law
رده بندی کنگره	:	۲۵/۴۴۰ HV۶۲۵۰/۱۳۹۶
رده بندی دیویی	:	۸۸/۳۶۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۷۳۲۲۵۳

www.sanjesh.ir

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ می باشد

چکیده :	۱
مقدمه	۲
فصل اول	۶
کلیات	۶
۱- بزه دیده شناسی	۷
۱-۱ تاریخچه بزه دیده شناسی	۷
۲- تعریف اصطلاحات	۱۱
۲-۱ تعریف بزهکار	۱۱
۲-۱-۱ بزهکار و عنصر روانی جرم	۱۲
۲-۱-۲ بزهکار و عنصر مادی جرم	۱۳
۲-۲ تعریف بزه	۱۳
۲-۳ اقسام جرم	۱۵
۲-۴ تعریف بزه دیده	۱۷
۲-۴-۱ انواع بزه دیدگان	۱۹
۳ مسئولیت کیفری	۲۱
۳-۱ تعریف مسئولیت کیفری	۲۱
۳-۲ ارکان مسئولیت کیفری	۲۲
۳-۳ مسئولیت کیفری و مسئولیت اخلاقی	۲۲
۳-۴ شرایط مسئولیت اخلاقی	۲۳
۳-۶ مقایسه مسئولیت کیفری و اخلاقی	۲۵
۳-۷ مقایسه مسئولیت کیفری و مسئولیت مدنی	۲۷

۳۹.....	۳-۸ اصول حاکم بر مسئولیت کیفری
۲۹.....	۳-۸-۱ اصل شخصی بودن مسئولیت کیفری
۴۲.....	فصل دوم
۴۲.....	نقش بزه دیده در تکوین جرم
۴۳.....	۱- رفتارها
۴۳.....	۱-۱ دیگر آزاری
۴۳.....	۱-۱-۱ تعریف دیگر آزاری
۴۴.....	۱-۱-۲ انواع دیگر آزار
۴۶.....	۱-۱-۳ بررسی فقهی و قانونی دیگر آزاری
۴۶.....	۱-۱-۴ درجه شیوع سادومازوشیسم در مردان و زنان
۴۷.....	۱-۱-۵ علت بروز دیگر آزاری
۴۸.....	۱-۲ خودآزاری
۴۸.....	۱-۲-۱ تعریف خودآزاری
۴۹.....	۱-۲-۲ انواع خود آزاری
۵۰.....	۱-۲-۳ بررسی فقهی و قانونی خود آزاری
۵۲.....	۱-۲-۴ درجه شیوع سادومازوشیسم در مردان و زنان
۵۵.....	۱-۳ سادومازوشیسم
۵۵.....	۱-۳-۱ تعریف سادومازوشیسم
۵۵.....	۱-۳-۲ خصوصیات منحرفان سادومازوشیست
۵۶.....	۱-۳-۳ بررسی فقهی و قانونی سادومازوشیسم
۵۷.....	۱-۴-۱ مبانی عذر تحریک
۷۵.....	۲-۱ حفاظت از خود
۷۷.....	۲-۲ بزه دیده شدن متعدد

۷۸.....	۲-۳ ترس از جرم، بزه دیده شدن و بزهکاری
۸۰.....	۲-۴ بی نظمی، عدم امنیت و بزهکاری
۸۲.....	۲-۵ دفاع مشروع در حقوق جزایی ایران
۸۶.....	۳- اضطرار و مسئولیت کیفری بزه دیده
۸۷.....	۳-۱ تعریف حالت ضرورت یا اضطرار
۸۸.....	۳-۲ ضرورت یا اضطرار در حقوق جزای اسلام
۸۸.....	۳-۳ ضرورت یا اضطرار از دیدگاه حقوق جزای تطبیقی
۹۰.....	۳-۴ ضرورت یا اضطرار در حقوق جزای ایران
۹۲.....	۳-۵ ضرورت یا اضطرار در قانون مجازات اسلامی
۹۳.....	۳-۶ شروط لازم برای تحقق اضطرار
۹۵.....	۳-۷ مسئولیت کیفری در حالت ضرورت یا اضطرار
۹۶.....	۳-۸ مسئولیت مدنی در حالت ضرورت یا اضطرار
۹۷.....	۳-۹ تفاوت اضطرار یا ضرورت با دفاع مشروع
۹۹.....	فصل سوم
۹۹.....	تقصیر بزه دیده و تاثیر آن بر مسئولیت کیفری بزهکار
۱۰۰.....	۱- وجود مفهوم تقصیر
۱۰۱.....	۲- معیار تقصیر
۱۰۱.....	۳- مسئولیت ناشی از فعل غیر
۱۰۲.....	۴- رابطه سببیت
۱۰۳.....	۴-۱ تقصیر، شرط لازم برای پیدایش نتیجه مجرمانه
۱۰۳.....	۴-۲ لزوم تقصیر مقدم و پیش شرط یا بی واسطه نتیجه مجرمانه
۱۰۴.....	۴-۳ شرط پویا و متحرک پیدایش نتیجه مجرمانه
۱۰۴.....	۴-۴ فقدان مسئولیت ناشی از سبب انحصاری مقتول (بهرغم تعدد سبب)

۴-۵	تقصیر، شرط لازم و کافی برای پیدایش نتیجه مجرمانه (مبتنی بر تقسیم مسئولیت)	۱۰۵
۴-۶	رفتار زیان‌دیده سبب همه یا بخشی از زیان باشد	۱۰۵
۵-	موارد انحصار مسئولیت	۱۰۶
۱-۵	ذکر عناوین	۱۰۶
۵-۱-۲	رضایت زیان‌دیده و پذیرش خطر	۱۰۷
۵-۱-۳	نظم عمومی	۱۰۷
۵-۱-۴	ناشی شدن تقصیر یکی از تقصیر دیگری	۱۰۸
۶-۱	اذن بزه دیده ارتکاب جرم	۱۰۹
۶-۲	تقسیم مسئولیت بر اساس درجه تقصیر	۱۱۱
	فصل چهارم	۱۱۵
	بزه دیده و مسئولیت کیفری در سیاست جنایی ایران	۱۱۵
۱-	بزه دیده و انواع آن در سیاست جنایی ایران	۱۱۶
۱-۱	تحلیل فرآیند بزه دیدگی و آشنایی با گونه های بزه دیدگان	۱۱۶
۱-۱-۱	رویکردها و تحولات بزه دیده شناسی	۱۱۷
۱-۱-۲	تحلیل فرآیند بزه دیدگی	۱۲۲
۲-	آشنایی با گونه های جرم شناختی بزه دیدگان	۱۲۵
۲-۱	بزه دیدگان فاقد تأثیر در بزه دیدگی	۱۲۶
۲-۲	بزه دیدگان مؤثر در بزه دیدگی	۱۲۹
	نقش بزه دیده در سیاست جنایی آمریکا	۱۳۱
۱-	تعریف جرم	۱۳۲
۲-	جنایات و جنحه ها	۱۳۲
۳-	مسئولیت کیفری	۱۳۳
۴-	منشأ بزه دیده شناسی در آمریکا	۱۳۳

۱۳۴	۵- قربانی
۱۳۶	۶- ماهیت نسبی قربانی یک جنایت بودن
۱۳۸	قربانیان مستثنی (محروم)
۱۳۹	۲-۶ قربانیانی که زیاد بی گناه نیستند
۱۴۱	۳-۶ منزلت قربانی
۱۴۲	۴-۶ قربانی محبوس
۱۴۴	۷- نقش قربانی جرم
۱۴۴	۱-۷ ویژگی شخصی قربانیان جرم
۱۴۴	۲-۷ روابط قبلی بین متهم و قربانی جرم
۱۴۴	۳-۷ خشونت خانوادگی
۱۴۶	۸- ایدئولوژی تسهیل کنندگی بانیا
۱۴۷	۱-۸ تسهیل کنندگی قربانیان به عنوان دلیل جرم
۱۴۹	۲-۸ تجاوز به عنف
۱۵۰	۳-۸ دیگر جنایات‌های تهاجمی و ملکی
۱۵۰	۴-۸ ملامت قربانی در برابر ملامت نظام
۱۵۲	۲-۸ تسهیل کنندگی قربانی به حالت پیشگیری از جنایت
۱۵۳	۳-۸ تلاش‌های ایدئولوژیکی سرکوب‌کننده تسهیل کنندگی قربانی
۱۵۳	۹- راهبردهای پیشگیری فزاینده از جرم
۱۵۴	۱-۹ کنترل تمامی جنایت‌ها
۱۵۴	۱۰- نقش قربانی در سیستم عدالت کیفری امریکا
۱۵۶	۱-۱۰ گزارش جنایت‌ها
۱۵۸	۲-۱۰ تحقیقات در زمینه جرایم
۱۵۸	۳-۱۰ تاثیر گذاری بر تصمیمات برای بازداشت

- ۱۵۸..... ۱۰-۱-۳-۱ دستگیری توسط قربانی
- ۱۵۹..... ۱۰-۱-۳-۲ تعاملات قربانی و پلیس
- ۱۶۰..... ۱۰-۲ «دست‌های آلوده» قربانی (شرکت‌داشتن) قربانی
- ۱۶۰..... ۱۰-۳ «رابطه» بین قربانی و متجاوز
- ۱۶۲..... ۱۰-۴ نژاد قربانی
- ۱۶۳..... ۱۰-۵ وضعیت قربانی
- ۱۶۴..... ۱۰-۶ انگیزه‌های قربانی
- ۱۶۵..... ۱۰-۷ شدت جرم (ره)
- ۱۶۵..... ۱۰-۸ دیگر حفظ
- ۱۷۰..... ۱۲-۱ برنامه‌های کمک به شه‌دید از ایالات متحده آمریکا
- ۱۷۱..... ۱۲-۱ برنامه‌های کمک به شه‌دید قربانی
- ۱۷۲..... ۱۲-۲ برنامه‌های جبران ضررهای وارده به شه‌بده
- ۱۷۳..... ۱۲-۳ لایحه حقوق قربانیان جرم (بزه دیده)
- ۱۷۴..... فهرست منابع

چکیده :

این مجموعه به نقش بزه دیده در تحقق جرم در سیاست جنایی ایران و امریکا می پردازد و در پنج فصل تدوین گردیده است. فصل اول شامل کلیات مجموعه می باشد که در آن به تعریف مفاهیم مجموعه و تاریخچه پرداخته شده است در فصل دوم به بررسی نقش بزه دیده در تکوین جرم می پردازد و در آن مفاهیم خودآزاری، دیگر آزاری و سایر مفاهیم مشابه از دیدگاه جنایی مورد بررسی قرار گرفته شده است و همچنین به نقش بزه دیده در تکوین جرم پرداخته است و در فصل سوم تقصیر بزه دیده و تاثیر آن بر مسئولیت بفری بزهکار مورد بحث و بررسی قرار گرفته است و در فصل چهارم و پنجم به بررسی نقش بزه دیده در تحقق جرم در سیاست جنایی ایران و امریکا پرداخته شده است و از نتایج مجموعه می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

برخی بین تقصیر زانندید و تقصیر عامل ورود زیان تفاوت گذارنده اند. زیرا شرط تقصیر تلقی شدن عمل عامل زیان، خلافت و نداشتن آن است، در حالی که قانون تکلیفی بر زیانندیده جهت حفظ جان و مال خویش تحمیل نمی کند. بزه دیدگان مؤثر در بزه دیدگی به دو گروه تقسیم می شوند در حالت اول بزه دیدگی بواسطه نقش بزه دیده (ویژگی های بالفعل) می باشد و حالت دوم بزه دیدگی بواسطه ویژگی بزه دیده (ویژگی های بالقوه) و در این حالت بزه دیده بواسطه ویژگی های خاص خود سبب تقویت انگیزه مجرمانه در بزهکار می شود. نقش بزه دیده در سیاست جنایی امریکا به ویژگی شخصیتی قربانیان توجه دارد. در این خصوص می توان به موارد زیر از قبیل: روابط قبلی بین متهمان و قربانی جرم، خشونت خانوادگی، ایدئولوژی تسهیل کنندگی قربانیان اشاره کرد. نظام عدالت کیفری (جزایی) امریکا بر این نظریه استوار است که بزه (جرم) کیفری تجاوز به حقوق کل - معنای سبب می گردد. از این رو نهادهای محلی، ایالتی و مرکزی که به عنوان نماینده جامعه عمل می کنند و مسئول به تعقیب قانونی فرد خاطی می باشند. براساس اساستامه اغلب ایالات، یک شخص - یعنی فرد دیگری را بدون مجوز یا حسن نیت دستگیر می کند آنهم به دلیل ۱- خلافتی که نقض نظم عمومی به شمار می رود و در حضور یک شهروند روی داده است یا ۲- زمانی که جنایتکار مرتکب جنایت شده است و فرد دستگیرکننده دارای دلیل معقولی برای اثبات این مسئله است که فرد دستگیرشده مرتکب جنایت شده است.

واژگان کلیدی: بزه دیده، سیاست جنایی، نقش بزه دیده، تقصیر بزه دیده، بزهکار

در جوامع ابتدایی و قبل از تشکیل حکومت و قوای عمومی بزه‌دیده خود اجرای عدالت و جبران خسارات وارده را عهده‌دار بود و به هر نحو ممکن در جهت تامین مقصود اقدام می‌نموده است، در این مرحله با همه کاستیهایی که در نحوه اجرای عدالت وجود داشت نقش بزه‌دیده بسیار مهم و موثر بوده لکن بعد این نقش کم رنگ‌تر شده و بدوا رئیس قبیله و سپس در مراحل پیشرفته‌تر دولتها در قضایا دخالت می‌نموده‌اند. از این رو پرداخت خسارت به وی نیز کم‌کم جای خود را به تادیبه جزای نقدی به دولت می‌دهد و تحت تاثیر تفکر نظام کلاسیک از مجنی علیه تنها به عنوان شاهدی که بر وقوع بزه بیش از دیگران اطلاع داشته استفاده می‌شده است، زیرا که در حقوق جزای کلاسیک به عنوان حقوقی که تنها بر مجازات مجرم متکی بوده، مجنی علیه نقش چندانی نداشته است و دولتها نیز صرفا جهت تسکین خاطر زیان دیده از جرم، با سال مجازات بر مجرم از لحاظ ذهنی و با صدور حکم کیفری مبنی بر محکومیت به پرداخت خسارت اقدام می‌نمودند. با خاتمه سلطه تفکر حقوق جزای کلاسیک و پیدایش مکتب تحقق‌نگرش از عمل مجرمان به شخص مجرم معطوف می‌شود و یکی دیگر از ارکان ثلاثه واقعه مجرمانه مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد. اکنون دیگر، یعنی بزه دیده، کماکان به دست فراموشی سپرده می‌شود.

با پیدایش مکاتب مختلف دفاع اجتماعی که نگرشی بی‌قتر و وسیع‌تر به پدیده مجرمانه داشته‌اند، سیاست جنایی فعالت‌ر شده و بر دامنه بررسیها و کند و کاوهای خود از همه ابعاد مختلف واقعه مجرمانه را مورد مطالعه قرار داد. در نتیجه این تحول بود که نه تنها جرم و مجرم بلکه ریاننده نیز مورد توجه خاص قرار گرفت، و این امر خود منتهی به ایجاد علمی نوین بنام بزه دیده گردید.

مجنی علیه‌شناسی یا بزه‌دیده‌شناسی با شناخت علمی مجنی علیه، شاخه جدیدی از جرم‌شناسی است که به بررسی قربانی مستقیم جرم می‌پردازد. بنا بر این شناخت بزه‌دیده و آنچه وابسته به اوست مورد توجه این دانش نوین است. بر این اساس هر چیزی که مربوط می‌شود به مجنی علیه یعنی به شخصیت، به ویژگیهای زیست‌شناختی، روان‌شناختی و اخلاقی و جامعه‌شناختی و فرهنگی وی و روابط او با بزه‌کار و سرانجام نقش و سهم وی در تکوین بزه در این علم مورد بررسی و توجه قرار می‌گیرد.

بزه‌دیده‌شناسی تحت دو عنوان مورد بررسی و توجه قرار می‌گیرد:

۱) جرم‌شناسی مبتنی بر بزه‌دیده‌شناسی

این جرم‌شناسی شاخه‌ای از جرم‌شناسی واکنش اجتماعی است که در آن شخصیت و صفات زیستی و روانی و اخلاقی بزه‌دیده و روابطش با بزه‌کار و نقش وی در تکوین بزه و نیز عوامل موثر در روابط بزه‌کار و بزه‌دیده از قبیل عوامل فردی و اجتماعی مورد توجه قرار می‌گیرد. این دانش جدید مدیون سه دانشمند بزرگ می‌باشد، نخستین دانشمند آقای هانس فن هتینگ "**Honsvon Hanting**" است، که در سال ۱۹۴۰ برای اولین بار به تشخیص روابط مباشر جرم و قربانی او توجه نمود و در این راه چندین گروه مجنی علیه را تشخیص داد. دوم روانپزشک مشهور هانری الن برژه "**Henri Ellenberger**" که به تحلیل سه مفهوم بزه‌دیده‌شناسی بزه‌کار، بزه‌دیده، و بزه‌دیده مخفی یا بالقوه پرداخت.

شخصیت سوم آقای مادل سون "**Mendelsohn**" وکیل دادگستری است که خطوط کلی علم بزه‌دیده‌شناسی را ترسیم کرد. پیش از آن نیز بزرگانی همانند توماس دوکین سی "**Thomas ce Quincy**" و پروفیسور الکس کین برگ "**Olof Kinberg**" در این راه قدم برداشته‌اند.

۲) سیاست جنایی مبتنی بر حفظ منافع و حقوق بزه‌دیده:

در این مورد، جهت حفظ منافع و حقوق برآوردگان و ایجاد تحول در سیاست جنایی به دو طریق عمل می‌شود:

- ۱- تایید حقوق بزه‌دیدگان و حق جبران خسارت بوسیله دولت خارج از هر نوع دعوی حقوقی.
- ۲- تبدیل مدل سرکوبی سنتی به مدل مصاحبه میان بزه‌کار و بزه‌دیده به منظور جبران خسارت وارده بر بزه‌دیده.

مورد اول از یک طرف تدوین متون حقوقی ناظر به جبران خسارت قربانیان، طرقات و بلایای طبیعی و قهری را در پی داشته است، از جمله تدوین قانون ۸ ژوئیه ۱۹۸۲ فرانسه تحت عنوان حمایت از بزه‌دیدگان جرم را می‌توان نام برد، و از طرف دیگر موجب تشکیل انجمن‌های کنگره‌هایی به منظور حمایت از حقوق بزه‌دیده شده که در تحول سیاست جنایی در زمینه حفظ منافع بزه‌دیده موثر بوده است. به عنوان نمونه کنگره‌ای در نوامبر ۱۹۸۲ در مون‌پلیه (فرانسه) تشکیل گردید که در آن تضمین بیشتر خسارات وارده به بزه‌دیدگان حوادث رانندگی صرفنظر از تقصیر یا خطای راننده یا زیان‌دیده از حادثه، مورد بحث و بررسی قرار گرفت. طی این کنگره اعلام شد که هدف، حذف اصل مسئولیت نیست بلکه آنچه که مورد نظر است این است که خسارات وارده به عابر پیاده دوچرخه سوار، سرنشین اتومبیل، در صورت نیاز فوری آنان و بدون توجه به مساله خطا در این مرحله جبران شود.

بعلاوه در سالهای اخیر گامهای موثری در زمینه بزه‌دیده‌شناسی کاربردی بر داشته شده است. یکی از بهترین پیشرفت‌ها در این زمینه اعلامیه سازمان ملل پیرامون اصول اساسی عدالت، راجع به قربانیان بزهکاری و سوء استفاده از قدرت است که به تصویب مجمع عمومی رسید. به هنگام تصویب این اعلامیه، مجمع عمومی سازمان ملل متحد چنین بیان داشت: «بر این نکته آگاهی دارد که میلیون‌ها نفر در سراسر جهان از ارتکاب بزه و سوء استفاده از قدرت رنج می‌برند و حقوق این بزه دیدگان هرگز به حد کافی مورد شناسایی قرار نگرفته است.» بنا بر این، ایجاد یک سیاست جدید برای عدالت جنایی (یک فلسفه نو در زمینه رسیدگی و محاکمه کیفری) که به جای تکیه بر مجازات و انتقامجویی بر میانجیگری و ترمیم آثار بزه، آشتی میان بزهکار و بزه‌دیده و جامعه مبتنی باشد، مورد لزوم است، بعلاوه یک تحول بنیادی دیگر در دیدگاه ملی جامعه راجع به جرم باید بوجود آید که بر اساس آن بزه تنها یک بی‌حرمتی نسبت به دولتها تلقین نشود بلکه بزه به مثابه جرمی علیه شخص بزه‌دیده و به عنوان نقض حقوق وی به شمار رود.

در وضعیت فعلی که جرمات خرد و سلم اجتماعی تلقی می‌شود باید به آن همانند تمامی خطرات و بلایای خانمانسوز دیگر که زندگی و دایره و زمره مردم را تهدید می‌کند نگریسته شود. همچنین بایستی همان روش رویارویی با سایر خطرات اجتماعی در جهت کاهش امکان بروز و مرتفع نمودن آثار ناشی از آن اتخاذ گردد، و تدابیری که در مقابله با آن خطرات بکار برده می‌شود باید راهنمای سیاست‌گذاران جرم واقع شود. اما همانطور که ملاحظه می‌کنیم، بزه‌دیده کمتر مورد حمایت قرار می‌گیرد. این در حالی است که خسارت دیدگی از سایر خطرات اجتماعی بیست و شش انواع بیمه‌ها قرار دارد. به عنوان مثال در کشور ما تنها در سال گذشته، ۳۷ هزار حادثه رانندگی، ۱۰۰ میلیارد تومان خسارت رخ داده است، تدبیر خاصی اندیشیده نشده است و اقسام بیمه‌هایی پیش‌بینی نشده. از صرفاً قادر به جبران جزیی از خسارات وارده هستند در حالیکه در بعضی از کشورها از جمله فرانسه در این قبیل موارد صندوقهای مخصوص بیمه اتومبیل تمام خسارتهای وارده به مصدوم و مجنی علیه را تضمین می‌کنند. در این کشور جبران خسارت، مرتبط به سرنوشت پرونده جزایی نیست به طوری که اگر مجرم هم تبرئه گردد، این امر در سرنوشت بزه‌دیده و جبران خسارتهای وارده بر او تاثیری نخواهد داشت، زیرا جرم به وی آسیب رسانده و او حق مطالبه و دریافت خسارت وارده را خواهد داشت. کافی است که بزه‌دیده ورود خسارت و ضرر و زیان را اثبات نماید تا مستحق دریافت آن باشد. لذا تنها راه حل ممکن مراجعه به مجرم نیست؛ لیکن در کشور ما، تنها در چند مورد دولت و یا افراد دیگر در قبال خسارت وارده به مجنی علیه، مسئول پرداخت آن خسارات می‌باشند و در سایر موارد بزه‌دیده به منظور جبران ضرر و زیان‌های وارده

باید به مجرم مراجعه نماید. چه بسا در این موارد به لحاظ عدم دسترسی به مجرم و یا متواری بودن و یا اعسار وی جبران خسارات وارده میسر نباشد.

در مواردی که دولت یا سایر افراد، مسئول جبران خسارات وارده هستند، می‌توان به ماده ۳۱۲ قانون مجازات اسلامی که مقرر می‌دارد: «هر گاه جانی عاقله نباشد یا عاقله او نتواند دیه را در مدت سه سال بپردازد، دیه از بیت المال پرداخت می‌شود.»

نیز در ماده ۳۱۳ قانون ملحوظ است: «دیه عمد و شبه عمد بر جانی است لکن اگر فرار کند، از مال او گرفته می‌شود. اگر مال نداشته باشد از بستگان نزدیک با رعایت الاقرب و فالاقرب گرفته می‌شود و اگر بستگانی نداشته یا تمکن نداشته دیه از بیت المال داده می‌شود.» یا در مواردی که شخص در شارع عام کشته شود و تاتل سحرش نباشد و یا در اثر تیراندازی مامور نظامی یا انتظامی کشته شود، با توجه به موارد مطرعه شده در بالا هدف و مقصود ما در این مجموعه بیان سیاست جنایی ایران در قبال بزه‌دیده با تأکید بر سیاست جنایی «یکایک» می‌باشد.